

Nataša Bijelić
CESI- Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje
Zagreb

„Slučaj Hrvatska“- napad na seksualna i reproduktivna prava i zdravlje

U Republici Hrvatskoj, sekularnoj državi sa snažnim političkim utjecajem Katoličke crkve, crkva djeluje putem svojih satelitskih organizacija civilnog društva i građanskih inicijativa. Pojava konzervativnih organizacija civilnog društva bliskih crkvi relativno je nova pojava. Ove organizacije koje promiču agendu „zaštite života, obitelji i religijske slobode“ započinju vidljivije, javno i politički, djelovati prilikom pokušaja uvođenja školskog programa seksualne edukacije 2006. godine. U zagovaranju svog religijsko-apstinencijskog i diskriminatornog programa seksualne edukacije kao glavni argument tada koristio se religijski argument utemeljen na katoličkom vrijednosnom okviru (npr. udruga GROZD- Glas roditelja za djecu). Međutim, u posljednjih nekoliko godina, dolazi do promjena jer raste brojnost konzervativnih organizacija civilnog društva, i one značajno poboljšavaju svoje sposobnosti mobilizacije, umrežavanja i lobiranja što upućuje na vanjsko „mentorstvo“, vjerojatno od strane religijske desnice iz SAD-a. Također, mijenja se i argumentacija jer ove organizacije počinju koristiti argument ljudskih prava ali i argument „rodne ideologije“.

Strateški argument kojim se proizvodi osjećaj ugroženosti i straha prema svemu što se percipira kao „napad“ na „prirodnu“ heteroseksualnu obitelj jest pseudo-znanstveni izum pojma „rodne ideologije“. Ovaj koncept stvoren je od strane Katoličke crkve još prije dvadesetak godina (nakon UN-ove konferencije u Kairu 1994. i Pekingu 1995.), kao analitički i politički alat u svrhu osporavanja ženskih i LGBT prava i aktivizma ali i znanstvenog učenja o dekonstrukciji uobičajenih - često bioloških – pretpostavki o rodu i seksualnosti. Katolička crkva je, u to vrijeme, doživjela međunarodno priznanje seksualnih i reproduktivnih prava kao ogromnu prepreku pa je tražila globalnu strategiju koja bi spriječila daljnji napredak na tom području. „Rodna ideologija“ prema neokonzervativnoj interpretaciji, znači negiranje muškosti i ženskosti, brisanje razlika među spolovima u cilju dokidanja spolova, promicanje homoseksualnosti, i preodgoj djece, odnosno obrazovanje koje nije u skladu sa vjerskim i filozofskim uvjerenjima roditelja. Ova navodna „ideologija“ predstavlja inspiraciju za pravne

reforme i negirajući seksualne razlike i rodnu komplementarnost, predstavlja veliku prijetnju čovječanstvu. „Rodna ideologija“ vješto je operacionalizirana jer pobuđuje strahove vezane uz istospolne i transrodne obitelji i prakse, sveobuhvatnu školsku seksualnu edukaciju, i načelo rodne ravnopravnosti. „Rodna ideologija“ funkcionira kao prijetnja jer se navodno radi o nečem što ugrožava djecu! Također, primjetno je i nametanje ovog koncepta kao društveno validnog pojma u Hrvatskoj gdje primjerice profesorica na Fakultetu političkih znanosti i aktualni ministar obrazovanja koriste pojam „rodne ideologije“ u javnom diskursu.

U posljednje vrijeme, svjedočimo pojavi da organizacije bliske Katoličkoj crkvi **preotimaju diskurs ljudskih prava i koriste demokratske procedure i mehanizme za vlastite nedemokratske ciljeve.** Ove grupacije aktivno rade na sprječavanju uvođenja programa zdravstvenog/seksualnog odgoja i obrazovanja, te građanskog odgoja i obrazovanja u škole, pokušavaju ograničiti i osporiti pravo na legalni prekid trudnoće, a 2013. godine uspjele su putem referenduma u Ustav Republike Hrvatske uključiti diskriminatornu odrednicu braka kao zajednice muškarca i žene. Njihova argumentacija se sada uokviruje kao pitanje ljudskih prava s naglaskom na tradicionalnim, kršćanskim vrijednostima, a taktike i metode djelovanja i mobilizacije se uvelike mijenjaju pa uključuju i korištenje društvenih mreža i e-peticija, ali i podnošenje ustavne tužbe vezane uz proceduralnost uvođenja zdravstvenog odgoja u škole. Također, mobilizira se roditelje da šalju mailove pritužbe Ministarstvu znanosti obrazovanja i sporta vezano uz zdravstveni odgoj te se zahtijeva od roditelja da djeci ne omoguće pohađanje satova zdravstvenog odgoja.

Okosnicu konzervativnog društvenog angažmana čini manja skupina dobro umreženih osoba, pripadnika/ica nekolicine obitelji, koje djeluju putem najmanje 12 udruga odnosno građanskih inicijativa, usko povezanih s vrhom Katoličke crkve u Hrvatskoj. Njihove političke aspiracije vidljive su iz aktivnosti unutar stranke HRAST – Pokret za uspješnu Hrvatsku (koja se, između ostaloga, zalaže za zabranu abortusa i medicinski potpomognute oplodnje). Osim mreže nevladinih konzervativnih udruga koje čine jedni te isti ljudi, neki od aktera imaju uspješne poslove i privatne firme. Sve su obitelji povezane kumstvima, prijateljskim i poslovnim vezama, a osim što vode različite udruge i inicijative, politički su aktivni i bogati. Povezanost s Crkvom i desnim strankama je očita, onu s Opusom Dei nastoje prikriti, a

financijska sredstva dolaze, pretpostavljamo, iz raznih izvora - Opus Dei, Crkva, dijaspora, farmaceutski lobi. Vlastite izvore financiranja uporno ne žele otkriti napominjući da se radi o privatnim donacijama, međutim u pitanju je dobro organizirana i izdašno financirana mreža, što je postalo vidljivo tokom prikupljanja potpisa za raspisivanje referenduma o ustavnoj definiciji braka. Angažman oko 6000 volontera/ki, 2200 štandova diljem Hrvatske, tiskanje i podjela letaka te zakup billboarda neizvedivi su bez značajne materijalne i ljudske infrastrukture, ali i podrške Katoličke crkve. Katolička crkva se aktivno uključila u kampanju budući da je kardinal Josip Bozanić otvorenim pismom pozvao svećenike da informiraju i ohrabre vjernike da izađu na referendum i glasaju ZA (brak kao zajednicu žene i muškarca). Istaknute hrvatske neokonzervativce¹ čine pripadnici/e nekolicine obitelji: Markić, Živković, Ilčić, Planinić i Ćurlin te pojedinci, pripadnici hrvatske dijaspora, Vice Batarelo i Stjepan Bartulica.

Ovaj tekst nastao je na temelju istraživačkog izvještaja pod nazivom „Neokonzervativne prijetnje seksualnim i reproduktivnim pravima u Europskoj uniji“ (autor/ica: Amir Hodžić i Nataša Bijelić). Izvještaj će, na hrvatskom i engleskom jeziku, biti dostupan na www.cesi.hr u prosincu 2014. godine.

¹ Za detaljnije informacije o hrvatskim neokonzervativcima vidi shematski prikaz dostupan na web stranici kampanje „Građani glasaju PROTIV“. : http://glasajprotiv.com/wp-content/uploads/2013/11/octopus_dei01.swf